

การศึกษากาว่าผู้นำกับการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ
ของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย

กาญจนา แสงสารพันธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

กันยายน 2548

ISBN 974-502-576-3

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ กาญจนา แสงสารพันธ์ ฉบับนี้ แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธร สุนทรายุทธ)
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์)
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไพรัตน์ วงษ์นาม)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธร สุนทรายุทธ)
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์)
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไพรัตน์ วงษ์นาม)
.....กรรมการ
(ดร. สุรัตน์ ไชยชมภู)
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมถวิล จริตควร)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประทุม ม่วงมี)
วันที่ ...1.....เดือน กันยายน.....พ.ศ. 2548

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธร สุนทรายุทธ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม กรรมการที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทาง ที่ถูกต้องในการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และ เอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้า ความรู้ และประสบการณ์ ในการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วชิระ ขาวหา ดร.เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู นายสุวิทย์ ช่อตรง และนางสาวรุ่งทิพย์ พรหมศิริ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนพุทธมณฑลราชวิทยาลัยทุกท่านที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ นายสมศักดิ์ ตั้งกลชาญ นายเจร วงศ์คงดี นางสาววงษ์เดือน ทนจันทา นางสาวมณีนุช พรหมอารักษ์ และนายศักดิ์นิรันดร์ ภูวะลี ที่ให้กำลังใจและความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาบุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

กาญจนา แสงสารพันธ์

46921846: สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; กศ.ม. (การศึกษามหาบัณฑิต)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ/ การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร/ โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย

กาญจนา แสงสารพันธ์: การศึกษาภาวะผู้นำกับการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของโรงเรียน
จุฬาราชวิทยาลัย (THE STUDY OF LEADERSHIP BEHAVIOR AND TOTAL QUALITY
MANAGEMENT OF PRINCESS CHULABHORN'S COLLEGE) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์:
ดร. สุนทราวุธ, Ph.D., สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, Ed.D., ไพรัตน์ วงษ์นาม., ค.ด. 153 หน้า. ปี พ.ศ. 2548.
ISBN 974-502-576-3

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับการบริหารคุณภาพทั้ง
องค์กรของโรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย และเพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารคุณภาพทั้งองค์กรจาก
ภาวะผู้นำของโรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูผู้ปฏิบัติ
หน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประจำปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียน
จุฬาราชวิทยาลัย จำนวน 84 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม
มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ และแบบแลกเปลี่ยนของผู้บริหารโรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย
โดยรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการบริหารแบบวางเฉยอยู่ในระดับปานกลาง
2. การบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของโรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัยโดยรวมและทุกรายด้าน
อยู่ในระดับมาก
3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารด้านความมีบารมี (X_1) ด้านการคล้อย (X_2) ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา
(X_3) ด้านการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล (X_4) และด้านการให้รางวัลอย่างเหมาะสม (X_5) มีความสัมพันธ์
ทางบวกกับการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของโรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 ส่วนด้านการบริหารแบบวางเฉยมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
4. ตัวแปรภาวะผู้นำด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา (X_3) ด้านความมีบารมี (X_1) และด้านการให้รางวัล
อย่างเหมาะสม (X_5) สามารถพยากรณ์การบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของโรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย ได้
โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมทั้ง 3 ปัจจัยเท่ากับ .77 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
มีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 58.10 และมีสมการพยากรณ์การบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของโรงเรียน
จุฬาราชวิทยาลัยในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$\hat{Y} = .78 + .35(X_3) + .29(X_1) + .17(X_5)$$

46921846: MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION; M.Ed. (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

KEYWORD: LEADERSHIP/ TOTAL QUALITY MANAGEMENT/ PRINCESS CHULABHORN'S COLLEGE

KANJANA SANGSARPUAN: THE STUDY OF LEADERSHIP BEHAVIOR AND TOTAL QUALITY MANAGEMENT OF PRINCESS CHULABHORN'S COLLEGE. THESIS ADVISORS: DHORN SUNTRAYUTH, Ph.D., SITTIPORN NIYOMSRI SOMSAK, Ed.D., PAIRAT WONGNAM, Ph.D. 153 P. 2005. ISBN 974-502-576-3

The purposes of this research were to study the relationship between behavior and total quality management and to create the prediction equation for the total quality management from the leadership behavior of Princess Chulabhorn's College. The sample, derived by mean of proportional stratified random sampling, consisted of 84 heads of subject groups and learning development activities of Princess Chulabhorn's College in the academic year 2004. The data were collected by using a five-level rating scale questionnaire and analyzed by using mean, standard deviation, simple coefficient correlation and stepwise multiple regression.

The results revealed that :

1. The transformational leadership and transactional leadership of Princess Chulabhorn's College administration, as a whole and in each particular item, were found being rated at a high level, except for the management by exception was found at a moderate level.
2. Total quality management of Princess Chulabhorn's College, as a whole and in each particular item, were found being rated at a high level.
3. There was a significant relationship between total quality management and the leadership behavior in charisma (X_1), inspiration (X_2), intellectual stimulation (X_3), individualized consideration (X_4) and contingent reward (X_5), whereas the management by exception was not significantly related.
4. The leadership behavior of Princess Chulabhorn's College administrators, which could be classified as the best predictors included intellectual stimulation (X_3), charisma (X_1) and contingent reward (X_5). The collective correlation coefficient of the three factors mentioned was .77, which was considered being significant. The predictable power was found of being 58.10 percent. The prediction equation in the form of raw data of total quality management at Princess Chulabhorn's College was below:

$$\hat{Y} = .78 + .35 (X_3) + .29 (X_1) + .17 (X_5)$$

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่	ฉ
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	4
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
คำถามในการวิจัย.....	5
สมมติฐานในการวิจัย.....	5
กรอบความคิดในการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
การบริหารงานของกลุ่มโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย.....	14
แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพและแบบแลกเปลี่ยน.....	16
ความหมายของภาวะผู้นำ.....	16
ความหมายของผู้นำ.....	17
บทบาทหน้าที่ของผู้นำ.....	19
แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ..	23
เครื่องมือที่ใช้วัดภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพและภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน.	29
แนวคิด หลักการ การบริหารคุณภาพทั้งองค์การ.....	30
ความหมายและขอบข่ายของการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ.....	30
ความเป็นมาของการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ.....	33
องค์ประกอบสำคัญของการบริหารแบบมุ่งเน้นคุณภาพทั้งองค์การ.....	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
หลักการสำคัญของการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร.....	36
การบริหารคุณภาพทั้งองค์กรในวงการทางการศึกษา.....	52
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร.....	57
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
งานวิจัยในประเทศ.....	59
งานวิจัยต่างประเทศ.....	61
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	65
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	65
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	66
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล.....	70
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
4 ผลการวิจัย.....	73
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	97
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	98
อภิปรายผล.....	101
ข้อเสนอแนะ.....	118
บรรณานุกรม.....	120
ภาคผนวก.....	129
ภาคผนวก ก จดหมายต่าง ๆ ที่ใช้ในการติดต่อราชการ.....	130
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	134
ภาคผนวก ค ตารางค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถาม.....	147
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	153

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงความแตกต่างระหว่างภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ.....	28
2	แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย.....	66
3	แสดงคะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับที่ และระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัยรายด้านโดยรวม.....	75
4	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับที่ และระดับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพด้านความมีบารมีของผู้บริหารโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย.....	76
5	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับที่ และระดับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพด้านการคล้อยของผู้บริหารโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย.....	78
6	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับที่ และระดับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญาของผู้บริหารโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย.....	79
7	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับที่ และระดับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพด้านการมุ่งความสัมพันธเป็นรายบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย... ..	80
8	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับที่ และระดับภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนด้านการให้รางวัลอย่างเหมาะสมของผู้บริหารโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย.....	81
9	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับที่ และระดับภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนด้านการบริหารแบบวางเลขของผู้บริหารโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย.....	82
10	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับที่ และระดับการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัยโดยรวม.....	84
11	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับที่ และระดับการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร ด้านการสร้างตระหนักในความต้อการและโอกาสในการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย.....	85
12	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับที่ และระดับการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร ด้านการกำหนดเป้าหมายให้มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย	87

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
13	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับที่ และระดับการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ ด้านการกำหนดทีมงานและจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนในการทำงานของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย..... 87
14	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับที่ และระดับการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ ด้านการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย 88
15	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับที่ และระดับการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ ด้านการดำเนินกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาในการทำงานของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย 89
16	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับที่ และระดับการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ ด้านการบันทึก รายงานผลการปฏิบัติงาน และการนำผลงานไปเผยแพร่ของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย 90
17	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับที่ และระดับการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย 91
18	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับที่ และระดับการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ ด้านการร่วมมือในการพัฒนาระบบงานเพื่อให้ทุกฝ่ายทำงานด้วยความราบรื่นของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย 92
19	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารในแต่ละด้านและโดยรวมกับการบริหารคุณภาพองค์การของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย 93
20	อำนาจพยากรณ์ตามลำดับขั้นตอนของตัวพยากรณ์ และการคัดเลือกตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดจากภาวะผู้นำของผู้บริหารทั้ง 6 ด้าน ที่ใช้พยากรณ์การบริหารคุณภาพทั้งองค์การของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัยโดยรวม 94
21	ค่าสถิติของตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่ใช้พยากรณ์การบริหารคุณภาพทั้งองค์การของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัยจากภาวะผู้นำของผู้บริหาร โดยรวม 95

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
22	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบนัยสำคัญค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ในการพยากรณ์การบริหารคุณภาพทั้งองค์การของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัยจาก ภาวะผู้นำของผู้บริหาร	95
23	ค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้อ และค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบสอบถามภาวะผู้นำ แบบเปลี่ยนสภาพและแบบเดิมเปลี่ยนของผู้บริหาร โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย...	148
24	ค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้อ และค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบสอบถาม การบริหารคุณภาพทั้งองค์การของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย	151

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 การส่งเสริมกันระหว่างภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนกับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ.....	27